

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 7, 2013 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 336.71

*О. В. Нагорна,
к. е. н., старший викладач кафедри банківських інвестицій
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана
Ю. В. Василюшен,
асистент кафедри банківських інвестицій
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана*

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОСОБЛИВА СФЕРА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*O. Nagorna,
k.e.s, senior lector of bank Investment Department
Kyiv National Economic University named Vadym Hetman
U. Vasulushen,
assistant of bank Investment Department
Kyiv National Economic University named Vadym Hetman*

INVESTMENT ACTIVITY AS SPECIAL SPHERE OF BANK ACTIVITY

У статті розглядається сутність та специфічні особливості інвестиційної діяльності банків, визначено види та джерела формування інвестиційних ресурсів комерційних банків України.

Essence, value and features of investment activity of banks, is examined in the article, kinds, sources of forming of investment resources of commercial banks of Ukraine, are certain.

Ключові слова: *інвестиційна діяльність банків, інвестиційний процес, інвестиційні ресурси.*

Keywords: *investment activity of banks, investment process, investment resources.*

Вступ. Умовою успішного розвитку банків України є активна інвестиційна діяльність. Як правило, механізм реалізації інвестиційної діяльності тісно пов'язаний з інвестиційним процесом в сучасних умовах трансформації та розвитку економіки. Беручи участь саме в інвестиційному процесі, банки обслуговують рух коштів, які належать інвесторам-клієнтам та призначені для інвестування. Однією з головних інвестиційних функцій банків є мобілізація заощаджень населення і спрямування їх на інвестування через ринок цінних паперів. Важливою також є функція вкладення в інвестиційні проекти власних і залучених ресурсів. Але, як зауважують фахівці, інвестиційна діяльність українських комерційних банків відбувається тільки за першою функцією – обслуговування руху коштів [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. По даним напрямкам дослідження працювала низка зарубіжних та вітчизняних наукових працівників: Л. М. Борщ., О. В. Васюренко, А. М. Герасимович, С.В. Глушенко, А.І. Захарченко, А.А. Пересада, Т.В. Майорова, І.О. Лютий, Г.Дж. Александер, Дж.В. Бэйли, У.Ф. Шарп, та інші. Разом з тим суперечливими залишаються теоретичні та прикладні аспекти функціонування комерційного банку та реалізації його інвестиційної діяльності.

Постановка завдання: Метою даної статті є виявлення специфічних ознак інвестиційної діяльності комерційних банків в умовах трансформаційних процесів сучасної України.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційна діяльність та прийняття будь-якого рішення в цій сфері в значній мірі обумовлені цілями, які мають сприяти досягненню ефективного результату - прибутковості банку. Необхідність інвестиційної діяльності комерційних банків обумовлена взаємозалежністю розвитку банківської системи та економіки в цілому. З одного боку, банківські установи зацікавлені в стабільному економічному середовищі, що є необхідною умовою їхньої діяльності, а з іншого — стабільність економічного розвитку багато в чому залежить від високого ступеня надійності банківської системи, її ефективного функціонування.

Загалом, в економічній літературі інвестиційна діяльність банків розглядається в мікроекономічному аспекті з позиції вивчення інвестиційних операцій самого банку. А у сучасній зарубіжній літературі термін "інвестиційна діяльність банку" часто трактується, як кошти вкладені в цінні папери на відносно тривалій термін. Саме це твердження є теоретичним відображенням реально існуючих економічних відносин, оскільки механізм інвестування в ринковій економіці безпосередньо пов'язаний з ринком цінних паперів.

Таким чином, інвестиційна діяльність банківських установ має подвійну, природу, що виявляється у зростанні доходів та досягненні приросту суспільного капіталу. Зокрема, інвестиційна діяльність банку з позицій розвитку економіки включає лише ті вкладення, які сприяють отриманню доходу не лише на рівні банку, але і суспільства в цілому (на відміну від тих форм інвестиційної діяльності, які, забезпечуючи збільшення доходу конкретного банку, пов'язані з перерозподілом суспільного доходу).

Варто наголосити на тому, що макроекономічний аспект не виключає мікроекономічного. Більш того, окремі інвестиції суб'єктів господарювання формують основу інвестиційного процесу всієї ринкової економіки. Поведінка приватних інвесторів істотно залежить від загальної макроекономічної ситуації, від кон'юнктури ринку й впливу на нього державної економічної політики в інвестиційній і інноваційній сферах [2, с.33]

Вагомий потенціал комерційних банків в активізації інвестиційної діяльності пояснюється можливістю діяти одночасно у двох важливих напрямках — на ринку цінних паперів і на кредитному ринку, які відповідають за перетворення заощаджень в інвестиції. Банки формують свою інвестиційну діяльність залежно від вимог кредитно-банківської системи країни, в якій вони функціонують.

Загалом, інвестиційна банківська діяльність може здійснюватися у різних формах, які відповідно до конкретних завдань класифікуються за різними ознаками. Однак, за змістом вони відрізняються: банківські інвестиційні послуги не збільшують банківських вимог і не передбачають формування нових резервів.

Окрім того, платою за банківські послуги є комісійна винагорода, а платою за кредитні та інвестиційні послуги банку, крім комісійних, є кредитний процент або інвестиційний прибуток.

Згідно з чинним законодавством України, інвестиційна діяльність банків охоплює (рис 1):

Рис. 1. Інвестиційна діяльність банків та її види

Сьогодні вкладення банків в економіку України здійснюється у двох основних формах: пряме фінансування інвестиційних проєктів; вкладення в цінні папери.

До інвестиційних вкладень також варто віднести банківські інвестиційні кредити, оскільки вкладення в цінні папери та надання кредитів формують інвестиційно-кредитний портфель банку. Банки України за надання інвестиційних кредитів покращують свою діяльність шляхом:

- 1) банк вкладає кошти в цінні папери, що значно диверсифікує його активи, значно підвищує стабільність банківського сектору та забезпечує надійність збереження коштів вкладників;
- 2) поширення конкуренції між суб'єктами інвестиційних відносин на фондовому ринку, що сприяє зменшенню витрат інвесторів та емітентів;
- 3) формування банківського та промислового капіталу ефективно впливає на діяльність банку, тим що посилює конкурентоспроможність установи [3].

Зауважимо також, що інвестування банку в рухоме і нерухоме майно, варто розглядати окремо від інвестування в цінні папери. Ключовим моментом в забезпеченні інвестиційних процесів економічного розвитку держави чи регіону є визначення відповідного механізму регулювання інвестиційної діяльності, який забезпечить формування набору інвестиційних потоків, що сприятимуть максимальному ефекту в розвитку даної території.

Класифікація форм інвестиційної діяльності комерційних банків в сучасній літературі та банківській практиці здійснюється на основі загальних критеріїв систематизації форм і видів інвестицій, але в той же час має деякі особливості враховуючи специфіку банківської діяльності. Як вже згадувалось, відповідно до об'єкту вкладення коштів можна виділити вкладення в реальні економічні активи (реальні інвестиції) і вкладення у фінансові активи (фінансові інвестиції), що наочно представлені на рис 2.

Рис. 2. Основні форми інвестиційної діяльності комерційних банків

Залежно від мети вкладень банківські інвестиції можуть бути прямими, спрямованими на забезпечення безпосереднього управління об'єктом інвестування; портфельними, що не переслідують цілей прямого управління інвестиційним об'єктом, а здійснюються з розрахунку на отримання доходу у вигляді потоку відсотків і дивідендів або внаслідок зростання ринкової вартості активів.

Усі банківські операції з цінними паперами можна поділити на три основні групи: емісійні – пасивні операції, які здійснюються через випуск цінних паперів власного боргу; клієнтські – посередницькі операції з цінними паперами, які здійснюються банками від імені, за рахунок та на користь клієнтів; інвестиційні – активні операції із вкладення власних та залучених фінансових ресурсів у фондові активи шляхом придбання відповідних цінних паперів на фондовому ринку від свого імені. В інвестиційному портфелі цінних паперів банку можна виділити: цінні папери банків на інвестиції; цінні папери банків на продаж (за правилами біржової спекулятивної гри); цінні папери для вкладів в асоційовані компанії (пайова участь); цінні папери для вкладень у дочірні компанії.

Реалізація банківськими установами інвестиційної діяльності має бути пов'язана з прийняттям конкретних рішень у сфері нарощування обсягів банківських інвестиційних ресурсів. Від того, наскільки банки приділятимуть увагу формуванню даних ресурсів залежить їх спроможність здійснювати активні інвестиційні операції. Відтак, інвестиційний потенціал банку можна поділити на власний і залучений. Власний інвестиційний потенціал банку формують його статутний капітал, резервний капітал, банківський прибуток тощо, а залучений інвестиційний потенціал – грошові кошти, розміщені на вкладах, в депозитах, банківських векселях тощо (рис 3).

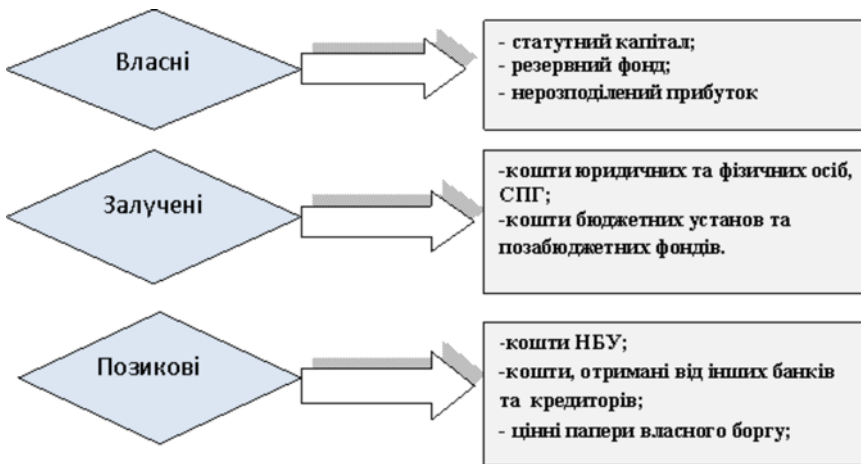

Рис. 3. Джерела формування банківських інвестиційних ресурсів

Недостатній рівень акумулювання фінансових ресурсів, залежність від зовнішніх джерел фінансування та невизначені умови зовнішнього та внутрішнього середовищ, у яких сьогодні працюють банки вимагають від них комплексних підходів до організації інвестиційно-орієнтованої діяльності на ринку цінних паперів, а саме стратегічних напрямів реалізації інвестиційної діяльності банків на ринку з урахуванням фінансового забезпечення, визначення та впровадження адекватного комплексу заходів щодо зниження фінансових ризиків.

З огляду на це, вважаємо за доцільне розглянути основні характерні риси інвестиційно-орієнтованих банків. Вони полягають у такому:

- велика універсальна кредитна установа поєднує велику кількість допустимих видів діяльності на ринку цінних паперів, а також на деяких інших фінансових ринках;

- головною вважається діяльність щодо залучення фінансування за рахунок цінних паперів;

- банк, будучи самостійною, ліквідною та кредитною установою оперує, передусім, на оптових фінансових ринках;

- пріоритетність використання вбачає в середньо- та довгострокових вкладеннях;

- цінні папери є основою його кредитно-інвестиційного портфелю, при цьому більшість банків найбільшою мірою орієнтуються на недержавні цінні папери;

- банк вступає у взаємини з усіма учасниками ринку інвестування;

- саме банки в умовах високої невизначеності на досліджуваному ринку виявляються практично єдиним інститутом, здатним вирішувати комплекс завдань щодо ідентифікації, оцінки, аналізу, управління, контролю та моніторингу специфічних ризиків інвестування;

- поза всякими сумнівом, банки мають виключне право здійснювати розрахунково-касові операції, що забезпечує їм доступ до позикових ресурсів у великих обсягах навіть у таких економічних умовах, при яких інші посередники ринку інвестування зіштовхуються з різким скороченням операцій.

Висновок. Отже, на сучасному етапі розвитку в Україні від ефективної діяльності комерційних банків в інвестиційному напрямку залежить подальший розвиток інвестиційного вектора ринкової економіки в цілому та банківської системи зокрема. Однак, незважаючи на це, основними інвестиційними цілями банків України є лише забезпечення належної дохідності від фінансових вкладень при мінімальних ризиках.

Використана література.

1. Захарін С.В. Кредитування інвестиційної діяльності // Фінанси України. – 2004. - № 4. – С. 102.
2. Лазаренко А.Л. Эволюция развития коммерческих банков как отражение объективной потребности инвестиций в воспроизводственный процесс народного хозяйства. Брошюра. – Орел: Издательство ОрелГИЭТ, 2003. – 96 с.
3. Папаїка О.О., Мелентьєва О.В. Аналіз інвестиційної діяльності банків України та шляхи підвищення її ефективності. [Електронний ресурс]/ <http://trade.donduet.edu.ua/download/2013/35/Papaika.pdf>
4. Пересада А.А., Майорова Т.В. Управління банківськими інвестиціями: Монографія. – К.: КНЕУ, 2005. – 388 с.
5. Борщ Л.М. Банківська система України в інвестиційній діяльності // Фінанси України. – 2003. – №5. – С. 5-12.

References.

1. Zaxarin S.V. Kredituvannya investiciinoi diyal'nosti // Finansi Ukraini. – 2004. - № 4. – S. 102.
2. Lazarenko A.L. Evolyuciya razvitiya kommercheskix bankov kak otrazhenie obektivnoi potrebnosti investicii v vosproizvodstvennyi process narodnogo khozyaistva. Broshyura. – Orel: Izdatel'stvo OrelGIET, 2003. – 96 s.
3. Papaika O.O., Melent'eva O.V. Analiz investiciinoi diyal'nosti bankiv Ukraini ta shlyaxi pidvischennya ii efektivnosti. [Elektronniy resurs]/ <http://trade.donduet.edu.ua/download/2013/35/Papaika.pdf>
4. Peresada A.A., Maiorova T.V. Upravlinnya bankivskimi investiciyami: Monografiya. – K.: KNEU, 2005. – 388 s.
5. Borsch L.M. Bankiv'ska sistema Ukraini v investiciinii diyal'nosti // Finansi Ukraini. – 2003. – №5. – S. 5-12.

Стаття надійшла до редакції 16.07.2013 р.